

ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΑΠΟΘΗΝ
ΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΥ.

ΕΤΟΣ Α'.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1874

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Δ'.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΜΟΥΤΣΗΣ

και

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΙΑ (*)

(Συνέχεια, ὅρα φυλ. β').

Πρὶν ἢ περὶ δώσωμεν εἰς τὸν ἐκδό-
την τὴν τῆς παρούσης διατριβῆς συνέ-
χσαν ἐν ὅλῃ αὐτῇ; τῇ ἀεκριότητι, ἐ-

(*) Ἐν τῶν σπουδαίων ἀθηναϊκῶν φύλλων ἡ «Ἐ-
φημερίς», ἥτις ἄμα τῇ δημοσιεύσει τοῦ πρώτου ἡ-
μῶν φυλλαδίου τοσοῦτον ἐνθαρρυντικούς ἐπεδαψίλευ-
σεν ἡμῖν ἐπαίνους, ἐφ' οἷς τὰ μᾶλα τῇ εὐγνωστο-
νοῦμεν, ἐπέκρινε κατ' αὐτάς τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ
χρησιν τῆς λέξεως ἐπιγραφία ὡς μὴ ἑλλη-
νικῆς. Πόρρω ἀπέχοντες πάσης δοκησισοφίας καὶ
ἀσμίως ἀποδεχόμενοι πᾶσαν φιλικὴν παραίνεσιν,
διαδοιχόμενοι τὸν ἀξιότιμον συντάκτην τῆς «Ἐ-
φημερίδος» ὅτι δὲν ἠέλομεν ποτὶς διατάσειν ἡ ἀ-
παλείψωμεν τὴν ἡμερησίαν λέξιν καὶ δι' ἄλλας

διστάσαμεν πρὸς στιγμὴν ἀναλογιζόμε-
νοι ὅτι τὰ καθέκαστα εἶου ἀποκλειστι-
κῶς φιλολογικοῦ, καίπερ προκειμένου περὶ

ὀρθοτέρως αὐτὴν ν' ἀντικαταστήσωμεν, ἐὰν ἡ ἐπί-
κρισις αὐτοῦ ἐδαιζέτο ἐπὶ λόγῳ ἀποχρόντων καὶ
δὲν ἦτο μία τῶν ἀκόπων ἐκείνων αἰτιάσε-
ων, τῶν ὑπὸ τοῦ εὐπαιδέυτου τῆς «Ἐφημερί-
δος» συντάκτου ἐνίοτε ἐκτοξευομένων καὶ ὑπομι-
νηστικῶν ἡμῖν δυστυχῶς τὰς παρὰ τῆς εὐφρα-
στερίας τῶν ἀνθρώπων ἄλλως τε συγγνωστὰς ἀ-
δυναμίας ἢ; τοσοῦτον χαριέντως ἐπέκρινε τὸ γαλ-
λὸν λόγιον· Plus on a d'esprit, plus aisément
on s'égare. Καὶ δυσλογούμεν μὲν ὅτι τὸ λεξικόν
δὲν περιεχει τὴν λέξιν ἐπιγραφία, ἀλλὰ πε-
ριέχει ἴσως τοσαύτας ἄλλας λέξεις τοῦ αὐτοῦ φυ-
λλάτος, ὡς λεξιγραφία, μονογραφία,
ἐλασιγραφία καὶ τοσοῦτους ἄλλους τεχνικούς
καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀγνώστους ὅρους, οὓς ὁ συντά-
κτης τῆς «Ἐφημερίδος» δὲν προέγραψεν ἴσως εἰσέ-
τι καὶ ὧν ποιοῦνται χρῆσιν ἅπαντες οἱ ἐν τῇ νεωτέρᾳ
ἑλληνικῇ συγγράφοντες; Διὰ τὴν ν' ἀποικιστοκρασίαν
τῆς λέξιν ταύτην, ἀναπαλαστήσαντες ἡμῶν κτήμα,
ὅπερ οἱ Ἴταλοι καὶ οἱ Γάλλοι ἐσπετερίσθησαν ὅπως δι-
ρίτωι τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς φιλολογίας τὸ τὰς ἐπιγρα-
φὰς ἀποδίδειν; Ἐὰν δὲ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Μού-
της ἄρθρῳ, ὁ συντάκτης τῆς «Ἐφημερίδος» αὐδὲν

συγγραφῆς λίαν κατὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἐπιφανοῦς καὶ πρὸς πᾶσιν ἀξιοθαυμάστου, ἠδύναντο ἴσως νὰ φανῶσιν ἀντικείμενον ἐπιπόλαιον, ἄμοιρον ὁπωποῦν ἐμβριθείας, καὶ ὡς ἐκ τούτου μὴ δυνάμενον νὰ ἐφελκῇ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν περὶ μείζονα ἀσχολουμένων. Ἐκτέφθημεν ὅμως ὅτι εὐτυχῶς διατηρεῖται ἔτι παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλήνων τὸ εὐρὺ ἐκείνο καὶ ἑταστικὸν πνεῦμα, ὅπερ προθύμως πᾶν τὸ πραγματικὴν ἀξίαν κεκτημένον ἐνστερνίζεται οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ εὐγενὲς καὶ ὠραῖον περὶ πλείστου ποιεῖται. Καὶ ὅντως ἐν Ἑλλάδι οὐ μόνον αἱ ἀνώτεραι ἐπιστήμαι προάγονται, ἀλλὰ καὶ ἡ οὕτω καλουμένη τερπνὴ φιλολογία, ἡ πρὸς ἀνάπαυλιν καὶ ἀναψυχὴν τοῦ πνεύματος προωρισμένη, ἀποπνέει πάντοτε αἰσθήματα ὑψηλὰ ἢ ἀβροφυῆ, ὑπομιμνήσκοντα ἐνίοτε τὰ θαύματα ἐκεῖνα δι' ὧν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἠλέκτρισεν καὶ ἐδίδαξαν τοὺς συγχρόνους των, ὡς νῦν ἠλεκτρίζουσι καὶ διδάσκουσι τὴν ἀνθρωπότητα σύμπασαν. Ἐκτὸς τούτου ἐφ' ἀμίλλῃς ἄλλων μεγάλων ἐθνῶν, ὁ ἑλληνικὸς κόσμος μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου ἐπίζητεῖ τὰς μάλλον λεπτομερεῖς πληροφορίας τὰς ἀφορώσας οἰκνδήποτε διαπρεπῆ προσωπικότητα αὐτῇ δὲ ἡ ἀξιεπαινος πολυπραγμοσύνη, τείνουσα εἰς τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀκριβῆ καὶ ἐνδόμυχον διάνωσιν, ἐκδηλοῖ ἑλλογον καὶ ἐδραϊὰν συνειδησιν τῆς ὑψίστης τοῦ ἀτόμου σπουδαιότητος—τοῦ δυνάμενου πλείστα ἀγαθὰ καὶ πλείστα κακὰ νὰ ἐπενέγκῃ ἐπὶ τῆς καθόλου κοινωνίας μεγάλως ἐπιδρῶντα—συγχρόνως δὲ καταδείκνυσιν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐρεύνης τῶν ἀληθῶν ἀρχῶν ἐξ ὧν ὁρμῶνται τὰ τε δικαίωμα καὶ καθήκοντα τὰ συγ-

κροτοῦντα τὴν ἡθικὴν τοῦ ἀτόμου ὑπόστασιν. Τὸ καθ' ἡμᾶς φρονοῦμεν ὅτι πολλῶν πλέον τοῦ περὶ τὴν συλλήβδην ἀνθρωπότητα ἐνδιαφέροντος, ἡ περὶ τὸ ἄτομον πολυπραγμοσύνη αὕτη ἀγγέλλει τὴν προαίσθησιν τῆς διηγετοῦς ὑπὸ ἄλλας μορφάς ὑπάρξεως.

Πλὴν προβλέποντες ὅτι ἡ πρέκβασις αὕτη δύναται νὰ μᾶς ἀποπλανήσῃ πολὺ μακρὰν τοῦ ἡμετέρου θέματος, ἀναλαμβάνομεν τὸ νῆμα τῆς περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς Μούτση ἡμετέρης μελέτης, ἐυελπιστοῦντες ὅτι πᾶσα εὐγενὴς καρδιά θέλει μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθήσει τὴν ἀφήγησιν τῶν περιπετειῶν ἐνὸς τῶν τοσούτων περιδοῶν μαρτύρων τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1819 ὁ τυπογράφος καὶ ἐκδότης Μάξης ἐκ Βονωνίας ἐπεχείρησε τὴν ἀνατύπωσιν τοῦ λεξικοῦ τῆς ἰταλικῆς γλώττης, ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, τοῦ λεξικοῦ τῆς Κρούσκας. Ἐν γλαφυρῷ προλόγῳ ὁ ἐκδότης ὑπισχνεῖτο νὰ ἐπενέγκῃ πλείστα ὅσας βελτιώσεις εἰς τὸ μέγα λεξικὸν τοῦ Ἀλβέρτη καὶ τὸ τοῦ Καίσαρη, ἐξεδήλου δὲ συνάμα ὅν προὔτιθετο σκοπὸν νὰ ὠφελθῇ τῆς ἐμβριθεσιότητος Προτάσεως τοῦ περιωνύμου Μόντη, ἀνδρὸς πολλῶν μάλλον περιβλέπτου ὡς πρὸς τὴν γνῶσιν καὶ χρῆσιν τῆς γλώσσης ἢ τὴν δύναμιν τῆς ποιητικῆς φαντασίας.

Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη ἤρξατο ὑπὸ λίαν αἰσίου οἰωνούς. Ἡ φήμη ἧς δικαίως ἐτύγχανον οἱ δύο τῶν τριῶν συντακτῶν, καίπερ εἰς μόνος ἐξ αὐτῶν ἦτο φιλόλογος ἐξ ἐπαγγέλματος, ἀποτελεσματικῶς συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην. Κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν καθ' ὃν μετὰ τὴν πρώτην ὑποταγὴν ἦν ἐπήγαγεν ὁ ἐκ τῶν παρελθουσῶν ταραχῶν κάμματος, ὁ νέος ζυγὸς ἤρξατο παρενοχλῶν τοὺς ὑπηκόους τῆς Ἀγίας Ἐδρας, ἐφαίνετο ὅτι ἡ Βονωνία ἐπόθει ἐὰν ὅχι ἐπιμελῶς καὶ ἐυσυνειδότης εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων νὰ ἐγκύψῃ, τοῦλάχιστον νὰ γενηθῇ τοὺς ἡδυτάτους αὐτῶν καρπούς. Ἦτο ἀνάγκη ἀναψυχῆς ἢ μάλλον παραμυθίας, ἦτο σπóρος μέλλοντος εὐημέρου. Καὶ

ἄχρι τοῦδε ἀνέγνωσε πρὸς τὸν ἀνωτέρω τίτλον σχετιζόμενον, τὸν παρακαλοῦμεν νὰ ὑπομῇ ἔτι ἐπ' ὀλίγον, ὅτε περατωθῇ τῆς ἀφηγήσεως τῶν σημαντικωτέρων τοῦ Μούτση περιπετειῶν, ὁ συντάκτης τῆς διατριβῆς ταύτης ἐπιληφθήσεται τῆς ἀναλύσεως τῶν ἐπιγραφῶν αὐτοῦ ἅμα δὲ καὶ τοῦ παραλληλισμοῦ τούτων πρὸς τὰς τῶν ἄλλων δύο ἰταλῶν συγγραφῶν, τῶν περὶ τὸ αὐτὸ εἶδος διαπρεψάντων.

ὄντως λίαν αἴσιον σύμπτωμα τῆς νέας τῶν πρᾶγματων τάσεως ἀπέβαιναν ἡ ἐφελκυστικαὶ πρὸς τὴν πᾶν γλῶσσαν, ἥτις ἀμυγῆς καὶ ἀλώβητος ἐν τῇ συνειδήσει ἐνὸς ἔθνους διατηρουμένη, δύναται ὡς ἄλλη θρησκεία, ὡς ἄλλο σύμβολον ἀδελφότητος καὶ πίστεως, ν' ἀποβῇ μοχλὸς ἰσχυρότατος πρὸς ἀπόκτησιν πολιτικῆς ἐλευθερίας. Ἰσως ἡ σύστασις τῆς περιωνύμου Ἀκαδημίας ὀνομαζομένης τῶν *Felicitati* εἰς τὴν ἀνῆκον οἱ κορυφαῖοι τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας καὶ τὸ ἀξιοζήλον παράδειγμα τοῦ ἐτέρου φιλολογικοῦ Συλλόγου τοῦ συγκεκριμένου ἐκ τοῦ ἀνθους τῶν Πανεπιστημικῶν φοιτητῶν μεγάλως συνέτειναν εἰς τὸν νέον τοῦτον καὶ ἱερὸν πόλον τὸν ὑπὸ τῆς κοινῆς ἐκείνης ἐκδηλούμενον. Φαίνεται δὲ ἀπίστειτον ὅτι εἰς τὸν πρῶτον τῶν ῥηθέντων φιλολογικῶν συλλόγων ὁ Μούσης λίαν βραδέως καὶ οὐχὶ τοσοῦτον προθύμως ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐνεγράφη, ἐνῶ παμψηφεί προτεκλεῖτο δεκαπενταετῆς νεανίσκος, ὅστις βεβαίως δὲν ἐδικαίωσε πολὺ τὰς προσδοκίας τοῦ Συλλόγου προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ ὅστις τότε ἰδίως δὲν διεκρίνετο τὸ πολὺ ἢ ἐπὶ ἀτλή φιλομαθείᾳ. (*) Τοῦτο, ὡς εὐκόλως ἔκκυστος δύναται νὰ κατανόησῃ, ἦτο ἀπίσιος οἰωνὸς διὰ τὸν Μούσῃ.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν πρώτων τευχῶν τοῦ λεξικοῦ, ἐνῶ χαρὰ καὶ ἀγαλλίσεις ἐπεκράτουν ἐν τῷ τυπογραφείῳ ὡς ἐκ τῶν στιφηδῶν προσερχομένων συνδρομητῶν, ἐν οἷς καὶ πλείστοι βιβλιοπῶλαι ἄλλων ἰταλικῶν πόλεων, ὁ μὲν διὰ 40, ὁ δὲ διὰ 50 καὶ ἐπέκεινα σῶματα, — ποσὸν λίαν σμικρὸν προκειμένου περὶ βιβλίου τιμωμένου ἀντὶ 130 δραχμῶν, — αἶφνης ἐφάνη τὸ πρῶτον φυλλάδιον περιοδικοῦ τινος συγγράμματος ὀνομαζομένου *Επιθεώρησις τοῦ Λεξικοῦ τῆς ἰταλικῆς γλώσσης ἐκδομένου δαπάναις τοῦ Μάχη*. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ

φυλλάδιου τούτου ἐνέσκηψεν ὡς κεραυνὸς ἐν εὐδίᾳ. Ἐν τῇ Ἐπιθεώρησει ταύτῃ ὑπεδεικνύοντο μετὰ μεγάλης ὀξυνοίας καὶ πολυμαθείας πλείσται παραλείψεις διορθώσεων εἴτε ἐν τῷ ὀρισμῷ τῶν λέξεων εἴτε ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν παραδειγμάτων, συνελόντι δ' εἰπεῖν, διάφορα ἀμαρτήματα προσελθόντα ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ ἐκ τοῦ ἀνεπρκυοῦ τῶν συντακτῶν, ἐνώπιον τῶν ὁποίων τὸ ἀπαίσιον φυλλάδιον, τὸ οὐδεμιᾶς ἐπιδεχόμενον ἀντιρρήσεως, παρέστη ὡς ἡ κεφαλὴ τῆς Μεδοῦσας.

Ἐκαστος βεβαίως κατανοεῖ ὅτι ὁ Μάχης ἤθελεν ἐκπληρώσει καθήκον, ἅμα δὲ καὶ περὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ συμφέροντος τελεσφόρως προνοήσῃ ἐὰν τὸν Μούσῃ ἐκάλει ὅπως μετὰ τῶν ἄλλων συνεργασθῇ περὶ τὸ σπουδαῖον ἐκεῖνο ἔργον· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐσκέφθη πρὸ πάντων ὅτι τ' ὄνομα ἀπλοῦ διδασκάλου οὐ ἡ φιλολογικὴ ἀξία εἴτε ἔτι ἡγνοεῖτο εἴτε ἡμφισθετεῖτο, δὲν θὰ ἐνεποίει καλὴν ἐντύπωσιν παρὰ τῷ κοινῷ τῷ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπὸ ἀλόγων προλήψεων καὶ παραδόξων ἰδιοτροπιῶν ἀποπλανουμένων. Ἀφ' ἐτέρου ὁ πανοῦργος ἐκδότης ἐφοβήθη μὴ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεχθεῖσα τριανδρία ἀποποιηθῇ νὰ προσλάβῃ τὸν τέταρτον ἐκείνον συνάδελφον.

Δὲν σπανίζουσι δυστυχῶς ἐν τῷ ἀθλίῳ τούτῳ κόσμῳ κατὰπτυστοι τινὲς δοκησίσοφροι εἴτε νέοι εἴτε προβεβηρότεροι, οἵτινες τὴν ἄνοιαν ἢ τὴν ἀμάθειαν τῶν ἄλλων ἐπιτηδείως ἐκμεταλλεσόμενοι, κατορθοῦσιν ὅπως ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ ἐπαρχικοῦ αὐτῶν κώδωνοστασίου, κατὰ τὴν γαλλικὴν ῥῆσιν, χαίρωσι τὸ προνόμιον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸ μονοπώλιον τῆς ὑπ' αὐτῶν ἀδεξίως καλλιεργουμένης γραμματολογίας. Βεβαίως μετ' ἡσσανος ἀγωνίας καὶ δυσπιστίας οἱ δυνάσται τῆς γῆς γοργοῦσιν ἐπὶ τῶν συνόρων τοῦ ἐαυτῶν κράτους, ἢ οἱ δοκησίσοφροι ἐκεῖνοι οἱ κατὰ πάσης ὑποτιθεμένης παραβίασεως ἀμυνόμενοι ὅπερ ἐνοσφίσαντο τιμᾶριον. Ὑπάρχουσι τινὲς ἐξ αὐτῶν, ὧν ἡ χορὰ μεταβάλλεται εἰς τὴν τοῦ φρόνου ἐπὶ τῇ θέᾳ ὁμοτέ-

(*) Αἰρωντες πρὸς στιγμήν τὸν πλείον ὅς ἂν κρύπτεται ὁ ἀνώνυμος τῆς μελέτης ταύτης συντάκτης, πληροφоруμένους τὸς ἡμετέρους ἀναγνώστας ὅτι ὁ ἐν λόγῳ νεανίσκος ἐστὶν αὐτὸς αὐτὸς ὁ συντάκτης.

χνου οὐ τὸ ὄνομα δὲν ἀκούουσιν ἀτμέ-
νως ἢ νεκρολοοῦμενον. Ἐτεροι ἔτι φερ-
μακωδέστεροι κοτχεύουσιν εἰς μέσον
τι ἐνίοτε ἀποτελεσματικώτερον, προσ-
ποιούμενοι ἄγνοιαν καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρ-
ξεως ἀνδρὸς πολλῶν αὐτῶν ἀνωτέρου,
ἀπονέμοντες δ' ἐνίοτε μετὰ ψυχρᾶς ἐ-
πεικειᾶς εὐφημον ῥῆσιν εἰς οὐτιδανόν
τινα ἢ ἀσήμενον ὥστε ἀντιτάσσοντες
αὐτὸν κατὰ τοῦ ὑπ' αὐτῶν φθονουμένου
καὶ μισουμένου.

Πρὸς τὸν ἀπονεινομένην τοῦτον καὶ ὁδε-
λυρὸν συρφετὸν δὲν ὁμοιάζον ἀνκνιερρήτως
οἱ τρεῖς ἀξιώσιμοι ἄνδρες· οἱ περὶ τὸ λε-
ξικὸν ἀσχοληθέντες· οὐχ ἥττον πιστεύ-
ομεν ὅτι δὲν ἦελον εὐκόλως ἀνεχθῆ το-
σοῦτον ἐγγύ· αὐτῶν τὴν μεγάλην φι-
λολογικὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου
ἄλλως τε εἰς αὐτοῦ, καίπερ μὴ ὁμολο-
γουμένην, γνωστοτάτην.

Πράγματι ἡ Ἐπιθεώρησις ἦτο ἔργον
τοῦ Μούτση, ὅστις διὰ τῆς συγγραφῆς
ἐκείνης δὲν ἐσκόπευσε, κατὰ τὴν ἡμε-
τέραν γνώμην, νὰ ἐκδικηθῇ τὴν πρὸς αὐ-
τὸν ἀδιαφορίαν τοῦ τυπογράφου οὔτε νὰ
διασύρῃ τοὺς τρεῖς καθιγῆτας, ὁ εἰς τῶν
ὁποίων ὑπὸ ἄλλας ἐπώψεις ἠδύνετο πρὸς
αὐτὸν ν' ἀμιλλᾶται. Ὁ πρῶτος, ἀβρόφρων
καὶ ἀνεκτικός αὐτοῦ χαρακτήρ ἀποτρέ-
πει οἰανδῆποτε περὶ τούτου ὑπόνοιαν.
Τὸ μόνον βέβαιον εἶναι ὅτι οὗτος ἐναρ-
γῶς ἀπέδειξε πότον θὰ ἦτο κατὰλληλος
νὰ συνεργασθῇ περὶ τοσοῦτον περισπού-
δαστον ἔργον, καὶ πότον ἄδικον εἶχεν
ὁ παραγκωνίσας αὐτὸν ἐκδότης. Ἄλλως
τε δὲν δικαιούται ἕκαστος νὰ ἐκφράξῃ
εὐπρησιαστικῶς τὴν γνώμην αὐτοῦ πε-
ρὶ πικρῶς μὴ καλῶς ἔχοντος ἢ κατ'
αὐτὸν τοῦλάχιστον μὴ ἀληθοῦς ἢ ἡμαρ-
τημένου; Καὶ ἐν οὗτος ἐμβριθῶς καὶ
ἄνευ πικρίας, ὡς ὁ Μούτσης, ἐπικρίνῃ,
πρέπει νὰ θεωρηθῇ προπετής καὶ κηκό-
βουλος; Ἐν θέλῃ νὰ παράγῃ δείγμα
τῆς ἱκανότητός του, οὐχὶ ὁρμώμενος ὑ-
πὸ κενοδοξίας, ἀλλ' ὅπως ἐκ τῆς φή-
μης αὐτοῦ ἐντιμὸν πορισθῇ κέρδος, ὁφεί-
λει ἢ κοινωνία νὰ κινήσῃ σταχυοφορίαν
κατ' αὐτοῦ, ἐξοστρακίζοντα αὐτὸν ὡς

ταρχίζιν καὶ ἀνατρεπέα; Οὐχ ἦσαν τοι-
οῦτος σχεδὸν ὑπ' ἀπάντων ἐθεωρήθη ὁ
σοφὸς κριτικός.

Ἐνῶ λοιπὴν ἀνὰ τὰς πλατείας, τὰ καφ-
φανεῖα, τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰς αἰθού-
σας τῶν συναναστροφῶν, ἀνὰ στόμα ἐφέ-
ρετο ἡ πολυβρύλλητος Ἐπιθεώρησις—
turpe et miserabile! —σκαῖα δὲ καὶ
ἄγρια πάθη ἐκόχλαζον ἤδη κατὰ τοῦ
λίαν ἐπητηδείου ἐπικριτοῦ, ὅστις πτω-
χὸς, μεμονωμένος καὶ μόνον εἰς τὰς
μελέτας αὐτοῦ ἐγκύπτων, ἡμοῖρει ὁ-
παδῶν καὶ πατρῶων, —καθότι οἱ ὀλίγι-
στοι καίπερ ἀγνοοῖ φίλοι του ἀνί-
σχυροι ἐξελέγχοντο νὰ τὴν ὑπερασπίσω-
σιν,—ἰδοὺ λάβρος ἐπ' αὐτοῦ ἐνσκήπτων
ὄρμαθὸς χειρογράφων λιβέλλων, πικρῶς
τοῦ ἠθικοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος καθαπτο-
μένων, καὶ οἵτινες ὑπὸ πλείστων ἀναγνώ-
σθέντες ἔτυχον μείζονος διαδόσεως ἢ ἐὰν
τετυπωμένοι διεγέμοντο. Ἐν ἐνὶ λόγῳ
αἱ ἀνθίκοι αὗται λιβελλογραφίαι πλη-
ρέστατα ἐπέτυχον· ἕκαστος διεφιλονίκη-
σεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν ἡδονὴν,
ἕκαστος προσετάρχει νὰ τὰς ἀποστηθίζῃ,
ἕκαστος ἐπεκρῶται τὰς ἐν αὐταῖς ἀγο-
ραίας ὑβρεολογίας. Ἐν τούτοις ὁ τυπο-
γράφος, ὁξυδερκής ἄμα καὶ δύσπιστος, μὴ
ἀρκούμενος εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τούτην, πα-
ρώμα διὰ πολλῶν κέντρων τὴν λιβελ-
λογράφον ὅπως ἐπιτείνῃ τὰς δόσεις τοῦ
δηλητηρίου στρατολογῶν ταῦτοχορῶν
κήρυκα καὶ ἀντιγραφεῖς. Τοιοῦτοτρόπως,
ἐνῶ ἀφ' ἐνός μὲν τὰ πιστήρια ἔσπευ-
δον ἐκτυποῦνται τὸ ἀπειλούμενον λεξικόν,
αἱ σύμμαχοι γραφίδες καὶ γλῶσσαι δι-
εδίδον ἐπὶ μάλλον τὰ σφοδρὰ ἐκείνα καὶ
αἰσχρὰ ρυπαρογραφήματα. Ἀπερίγραπτος
ὡς ἐκ τούτου ὁ ἐντεῦθεν προσερχόμενος
πάταγος. Δυστυχῶς οὐχὶ μόνον εἰς τοι-
οῦτου εἶδους πράγματα, ἀλλ' εἰς ἔτι σπου-
δαιότερα, ὁ ἁμαρτάνων νομίζει ἐκυτὸν
πληρούντως δικαιούμενον ἵνα παροργίζη-
ται καὶ καταπολεμηθῇ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀλη-
θείας συνηγοροῦντα. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ
τὴν φιλολογικὴν ἀξίαν τῶν εἰρημένων λι-
βέλλων, οὔτοι καὶ κατὰ τὸ πρωτότυπον
τῆς ιδέας καὶ τὸ γοργόν τοῦ μέτρου καὶ

τοῦ ὕφους ἐξήλεγχον εὐφυῆς οὐ τὴν τυ-
χοῦταν καὶ μάλιστα νοῦν ζωηρὸν καὶ
πλαστικώτατον. Οὐχ ἦττον διακρήδην καὶ
ἀνευδοιάστως κηρύττομεν τὰ στιχουργή-
ματα ἐκείνα ἄξιον μορφῆς καὶ κατακρί-
σεως, καίτοι πρὸς τὴν μνήμην τοῦ τοῦς
λιβέλλους ἐκείνους συντάξαντος συνδέει ἡ-
μᾶς ἀδιάρρηκτος δεσμὸς ἀγάπης καὶ εὐ-
γνώμοσύνης. Οὐδεὶς δ' ἐνταῦθα, πιστεύο-
μεν, δύναται νὰ ἐλέγῃ ἡμᾶς ἐπὶ ἀντι-
φάσει, ἱστοροῦντας εὐσυνειδότως τὰ γεγε-
νημένα, καὶ ὡς ἐκ τούτου μὴ δυνάμενους
οὐδὲν νὰ παραιοσησώμεν, ἢ τὸ παρά-
παν τὴν ἀλήθειαν νὰ παρμαρφώσωμεν.
Μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ἡ συναίσθησις
τοῦ ἱεροῦ τούτου καθήκοντος περὶ τὸν
ἕνα τῶν μεγίστων ποιητῶν τῆς ἀνθρω-
πότητος, νεκτεημένον ἄλλως τε εὐγενῆ
καὶ φιλόστοργον καρδίαν, νὰ στιγματί-
σῃ τὴν πορτοφιλέστατον αὐτοῦ διδάτα-
λον, ὡς παρώτρυνεν ἕτερον κλεινὸν ἄν-
δρα νὰ ζηλιτεύσῃ ἀναφνιδὸν τὴν ἀκό-
λαστον καὶ δολίαν αὐλήν, ἐξ ἧς το-
σάυτα ἐπὶ ῥίζετο ὠρεαίεας. Βεβαίως ἐὰν
πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐπεκράτει τὸ
σωτήριο ἐθος τῆς ἀνεπηρέαστου καὶ
ἀπροκαλύπτου ἐμολογίας τῆς ἀληθείας,
μὴ ἀπειλουμένης ὑπὸ τῆς προσωπικῆς ἐκ-
δικήσεως ἢ τῆς δημοσίου τιμωρίας, πο-
λὺ θὰ ἤλαττο τὸ ὁ ἐσημέραι αὐξὼν ἀριθ-
μὸς τῶν πεπληνημένων φρονημάτων, τῶν
πολυειδῶν ἠθικῶν παραπετωμάτων καὶ
ἀπάντων ἐν γένει τῶν κοινωνικῶν ἀποπη-
μάτων.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίσω-
μεν καὶ πρὸ πάντων καθ' οὗς χρόνους
ἡ γενικὴ πρὸς ἄνετον καὶ ἀνενόχλητον
βίον τάσις φυγαδεύει τὸ ἠθικὸν αἶσθημα,
ἐπιτείνει τὸν ἐγωϊσμὸν καὶ παράγει ἀπο-
τελέσματα περὶ ἡμετέραν θύραν πε-
ριγράφει ὁ λατῖνος ποιητὴς λέγων ὅτι
λίαν εὐάρεστον εἶναι τὸ ν' ἀκούῃ τις ἐκ
τῆς κλίνης τοῦ τὴν ἔξωθεν μηχανομένην
καταιγίδα, καὶ νὰ αἰσθάνηται τοιοῦτο-
τρόπος ἑαυτὸν προπεφυλαγμένον ἀπὸ τὴν
μάστιγαν ἐκείνην τὴν τοσαύτους ἄλλου;
παρνοχλοῦσαν!

(ἐκπολεῖ)

Π. ΧΙΩΤΟΥ

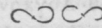
ΕΠΙ 15 ΗΜΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ

ΕΚ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

1872

ΑΘΗΝΑΣ.

(Αὐγούστου 9 ἕως 24 τοῦ ἔτους 1874).

Β'.

Πάτριαι — Πόλις. — Ἅγιος Ἀνδρέας.
Φρούριον Ἀρόη. — Πριμαρόλι.

Ἐξ Ἀγίου Σώστου ἔστρεψε πρώτῳ τὸ
ἀτμόπλοιο εἰς Πάτρας. Καθ' ὅσον ἐ-
πλησιάζομεν, ἔβλεπον πλουσιοφύρους ἀ-
γροὺς δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς πό-
λεως. Πατρῶν, ἐκτεινομένους ἐκ τῶν αἰ-
γιαλῶν ἕως ἐπὶ τῶν λόφων καὶ ὑπὸ ὥρει-
ων. Σταφιδῶνες, δένδρα, κῆποι ἐστόλιζον
τὰς ἀγροτικὰς οἰκίας ἀνωγαίους τὸ πλεί-
στον, γκριέσσας, εὐρυχώρους καὶ χρωμα-
τισμένας. Παραλίαν ὁδὸς ἐκ τῶν δύο πλα-
γίων τῆς πόλεως διατρέχετο με ἀμάξας
μετακομιζούσας ἀνθρώπους καὶ προϊόντα.
Τὴν μίαν τοῦ μεσημερίου ἠγκυροβόλησε
τὸ ἀτμόπλοιο εἰς τὴν λιμένα' ἀτμό-
πλοια ὑπὲρ ἢ 9 ἀγγλικά πρὸς φόρ-
τωσιν, αὐστριακὰ τοῦ Λούδ, ἑλληνικὰ
τῆς Ἑταιρίας, καράβια εὐμεγέθη, πλοῖα
μικρὰ καὶ μεγάλα φορητὰ παρίστανον
δίττος ἐπὶ τῆς θαλάσσης με τὰ κατάρ-
τια, σχοινία, πανία, καπνοδόχους. Κῦμα
ἐκ Καβουρολίμνης παρορμώμενον ἐσά-
λευεν ἀτμόπλοιοι καὶ λέμβους. Ἡκού-
οντο παφλασμοὶ ἀφ' ὧν περὶ τοῦς
τροχῶν, συριγμοὶ καὶ κρότοι μηχανῶν,
κρυγαὶ καὶ ἀλαλαγμοὶ ἐργαζομένων ἐν
πλοίοις. Αἶφνης ἔφθορος ἐγένετο εἰς τὸ
κατάστρωμα τῆς Ἰριδος· λεμβοῦχοι ἐξ-
πύλντοι, ἐκτραχηλισμένοι, θρασύτατοι ἐ-
πέπεσον εἰς ἐπιπλᾶ, ἀνήρπαζον σκεῆτα,
ἀπώθουν ἐπιβάτας. Ἐραρυγάζον, ἤρζον,
ἐβλασφῆμουν πρὸς ἀλλήλους, θέλοντα καὶ